

важна більшість надписей писана зіпсованою грецькою мовою і трапляють ся помилки що-до ортографії й граматики; занотуємо деякі. Часто зустрічаємо E замість AI χέ — χλ, κεσαρ — κλίσαρ, γευνεος, H замість I й навпаки ετι — ετη, μηγη — μηγι, ο замість ω й навпаки ζοη, κολος, ω — ε; φος. З скорочень зазначаємо цілу серію для μηνι чи μηνος.

О. Г—ий.

А. А. Кочубинській — Территорія доисторической Литвы (Журналъ Министерства Народнаго Просвѣщенія, 1897, I, с. 60—94).

Там де історичні відомости уривають ся, де розпочинають ся „перед-історичні“ часи, історик звертаєть ся за відповідею до лінгвістики, антропології й археології. Одначе тут дуже часто чекає його гірке розчарованне. Такого розчаровання, мабуть, дізнає не оден, звернувшись для прояснення справи про перед-історичні відносини Словян і Литви до розвідки д. Кочубинського, слависта з фаху, що довгий час займаєть ся литовською лінгвістичною палеонтологією. Передо всім, завдяки способу писання автора, серед ріжних дігресій, теплих слів і „гарних“ образків властиві лінгвістичні досліді автора, що головно надають інтерес його статі, обмежають ся на незначнім просторі (с. 78—92). Себ ще пів біди, як би се викупали результати тих дослідів. На жаль і того нема. Як автор справедливо згадав, вже Надеждін, піввіка тому, вказав на не-словянські, на його погляд, елементи в хорографії земель на північ від Припети. Проф. Филевич в своїй недавній книзі (Исторія древней Руси, 1896), згаданій і д. Кочубинським, пробував з'аналізувати хорографічні імена території між Вислою, Березиною й Припетю й виріжнити литовські елементи (с. 123 і далі), але рішучих висновків він зробити не відваживсь, не будши фільологом. Можна було сподіватись сього від Кочубинського. Він, дійсно, робить рішучі висновки: взявши кілька назв озер і річок він в одних признав етимологію „темною“, для иньших вказав можливі литовські пні, і на основі сього ніби аналіза признав границями доісторичної Литви „на полудень — північний басейн Припети, на сході — басейн Березини, на захід верхіве Нарева, або й західнього Буга“ (с. 92), а найшовши об'яснення імени Дреговичів з литовського drėgnas (єохкий), признав в Дреговичах підбитий Словянами і асимільований литовський нарід (с. 93). Розумієть ся від таких висновків не велика користь для науки. Напр., переглянувши імена притоків, автор зазначає: „з 18 притоків Березини імена 12 більш або менш можливо об'яснити з литовського („поддаются болѣе или менѣе литовскому анализу), і декотрі з сих імен дуже розловсюднені на території сучасної литовської мови (Іша, Ольса); саміж зближення декотрих імен притоків Березини з еле-

ментами мов латиської й литовської вказують на буквально повторення литовського слова. Такі імена: Свида, Ольса, Кнева, Іса, Бобр“.

При великій близькості литовської мови до Словянської, певно, більшість яких небудь словянських слів можна вивести з литовських пнів і навпаки, але щож з сього? Важно було-б, з'аналізувавши можливо більшу кількість хорографічних назв вибраної території, вказати імена специфічно-литовські, що не можуть бути науковою фільологією виведені з словянської мови, а лише з литовської; тоді-б се справді вказало на існування литовської колонізації, далоб вкладку в історію колонізації. А то в тих же притоках Березини автор бере напр. імя: Го йна, і каже: „етимологія неясна“, і наводить *gonys* — водяна ящерка і „*gōjos* — ein Busch dichter Baumhaufen (слов. гаї)“? А мені пригадується тим часом наше „гойний“. Або: О л ь с а, автор наводить кілька подібних імен з Жмуди, і пні *alksnis* — *elksnis*, вільха, *alsús* повільний, втомлений, *alsa* — утома; а я знову пригадую а л ь о с — bagno (Словник Носовича?). Для „Уші“ автор указує подібні назви на території Литви, а я знаю дублет в північній Київщині. Щож може дати позитивного „литовська аналіза“ автора? Але найліпше з Дреговичами. Автор признає сю назву „незрозумілою щодо початку“, вказує на те, що літопись мовчить, „чому вони так дивно нарекошася“, й подавши литов. *drėgnas*, вказує ще й на аналогію *Letuwa* — з *li*—*lytus* (дощ) і литовський початок Дреговичів готовий. Не будемо заперечувати ані сієї аналогії, ані звязку з *drėgnas*, тільки чи автор забув далеко ближше *drėgva* — твань, грузьке місце в болоті (Носович), на котре вказано вже було давно (див. у Барсова Географія вид. 2 с. 202, хоч його дивував патронімічний наросток *ичі*); додам, що мені доводилось і в Київщині чути: дреговина, дреговинистий. По сих прикладах авторових виводів тратить читач віру і до иньших його дослідів.

Автор міг би зробити користну прислугу науці, як би проробив основніше й глибше фільологічну роботу над хорографією місцевости, що його заінтересовала, у вказанім нами напрямі. Коли нарешті наша історія дїждеться таких праць замість довірливих фільологічних елюкбрацій?

М. Грушевський.

А. А. Шахматовъ — Исходная точка лѣтосчисления „Повѣсти временныхъ лѣтъ“ (Журналъ Министерства Нар. Просвѣщенія, 1897, III, с. 217—222).

— Хронологія древнѣйшихъ русскихъ лѣтописныхъ сводовъ (*ibid.* 1897, IV, 462—482),

Сі дві статі російського лінгвіста, не вважаючи на малий розмір, мають визначний науковий інтерес, зачіпаючи основні питання, звязані